

LIETUVOS SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRAS

Meilutė Taljūnaitė
Eduardas Kęstutis Sviklas

VIDURINĖ KLASĖ LIETUVOJE

Mokslo studija

Vilnius, 2018

ISBN 978-9955-531-61-6

Recenzentai:

Vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. Arvydas Virgilijus Matulionis – Lietuvos socialinių tyrimų centras

Prof. dr. Irena Juozeliūnienė – Vilniaus universitetas

*Apsvarstyta Lietuvos socialinių tyrimų centro Mokslo tarybos posėdyje 2017 m. gruodžio 21 d.
Mokslo tarybos protokolo Nr. MT-6*

Kalbos redaktorius:

Tomas Taškauskas

Maketuotojas:

Rimantas Junevičius

Viršelis:

Rimantas Junevičius

Nuotrauka:

Aistė Žilytė

Tiražas – 150 egz.

Išleido Lietuvos socialinių tyrimų centras

A. Goštauto g. 9, LT-01108 Vilnius

Spausdino UAB BALTO print

Utenos g. 41B, LT-08217 Vilnius

© Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2018

TURINYS

IVADAS.....	4
1. VIDURINĖS KLASĖS SAMPRATA	12
1.1. Ekonominių mokslų atstovų požiūris	12
1.2. Politikos mokslų požiūris	21
1.3. Sociologinis požiūris / teorijos	23
2. LIETUVOS GYVENTOJŲ SOCIALINĖ–KLASINĖ STRUKTŪRA NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO IŠVAKARĖSE	29
2.1. Socialinė struktūra statistikoje.....	29
2.2. Socialinė struktūra socialinio planavimo kontekste	30
2.3. Profesijos prestižo ir studentijos formavimosi tyrimai	33
3. VIDURINĖS KLASĖS FORMAVIMASIS ATKURTOJE LIETUVOJE	37
3.1. Lietuvos gyventojų socialinė–klasine struktūra nepriklausomybės atkūrimo pradžioje (1991–1995)	37
3.2. Lietuvos gyventojų prisiskyrimas socialiniam sluoksniui ir jo kriterijai (1991–1994)	38
3.3. Lietuvos socialinė struktūra Šiaurės ir Baltijos šalių kontekste (1993–1995)	43
4. LIETUVOS GYVENTOJŲ SOCIALINĖ KAITA (2000–2015).....	49
4.1. Vidurinės klasės beiškant (2000).....	49
4.2. Demokratijos įtvirtinimas Vidurio ir Rytų Europoje: Lietuvos socialiniai sluoksniai ir jų raida (2001)	54
4.3. Lietuvos socialinės struktūros tyrimas (2004).....	61
4.4. Lietuvos studentijos socialinis portretas (2008–2009).....	64
4.5. Vidurinė klasė demokratizacijos projekte (2012).....	66
4.6. Lietuvos socialinė–klasine struktūra Baltijos šalių kontekste (2013).....	75
4.7. Tolimesnių visuomenės socialinės raidos modelių vertinimas (2015).....	79
5. LIETUVOS SOCIALINĖ STRUKTŪRA EUROPOS ŠALIŲ KONTEKSTE (1991–2001).....	82
QUA VADIS, VIDURINE KLASE?	89
LITERATŪRA	93
SUMMARY	100

Meilutė Taljūnaitė, Eduardas Kęstutis Sviklas. Vidurinė klasė Lietuvoje: mokslo studija. – Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2018. – 120 psl.

ISBN 978-9955-531-61-6

Studijoje siekta atsakyti, ar išskirtinai tik vidurinė klasė gali susieti aukščiausiai bei žemiausiai klasėms priklausančius gyventojus į bendrą visuomenę kaip tam tikrą piliečių organizaciją. Nagrinėjamas šiandienai Lietuvai aktualus klausimas, kada ir kaip darbininkų klasės ar inteligentijos atstovai tampa vidurine klase, kokios yra šios transformacijos ar formavimosi tendencijos. Lyginant ekonomikos, politikos ir sociologijos mokslų požiūrius į vidurinę klasę, pateikiama vidurinės klasės samprata, vidurinės klasės skyrimo kriterijai, šios klasės raiškos ypatumai, gilinamasi, kiek būtų galima išskirti ribinių klasių. Vidurinės klasės, kaip tam tikros socialinės bendruomenės, nusistovėję ir aiškūs skyrimo kriterijai lyginami su jų atpažinimu viešojoje nuomonėje. Atskleidžiamos vidurinės klasės Lietuvoje formavimosi ir jos sociologinių tyrimų ištakos, dabartinė padėtis bei perspektyvos.

Nagrinėjant socialinę-klasinę Lietuvos posovietinę struktūrą pagrindinė problema – socialinės struktūros tyrimų, taip pat tyrimų, kuriuose greta nagrinėjamų problemų yra ir socialinės stratifikacijos klausimai, palyginamumas. Remiamasi Lietuvos sociologų nuo 1990 m. atliktų tyrimų antrine analize. Nors nagrinėti tyrimai (1990–2001, 1993, 2004, 2008, 2012 m.) rėmėsi skirtingomis metodologinėmis bei metodinėmis prielaidomis, jų palyginimas leido atskleisti sociologijos mokslo metodologijos bei metodų, formavusių vidurinės klasės pažinimą, raidą.